

Nr 34

Utlåtande i anledning av väckta motioner om förbättring av personalvården och de psykohygieniska betingelserna inom arbetslivet samt om förbättring av personalvården inom den statliga verksamheten.

I de likalydande till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 561 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 685 av herr *Hedlund m. fl.* hemställas, att riksdagen med tillkännagivande att ökade resurser bör ställas till den arbetsvetenskapliga forskningens förfogande måtte

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande dels frågan om försöksverksamhet vid vissa enheter inom den statliga sektorn avseende överförande av arbetsvetenskapliga forskningsresultat i praktisk tillämpning i syfte att därigenom förbättra personalvård och psykohygieniska betingelser inom arbetslivet,

dels frågan om upplysnings- och rådgivningsverksamhet, likaledes i syfte att förbättra personalvård och psykohygieniska betingelser inom arbetslivet, samt

2. beakta vad i motionerna i övrigt anförts.

I den likaledes till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionen II: 691 av herr *Wahrendorff m. fl.* hemställas, att riksdagen, i syfte att få till stånd en bättre personalvård och främja trivsel och arbetsanpassning för ett psykiskt arbetsskydd inom den statliga verksamheten, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla

a) att frågan om kurser i arbetsledning och personalvård för personal i arbetsledande ställning skyndsamt prövas,

b) att frågan om allmän aktivisering och upplysning på personalvårdsområdet inom den statliga verksamheten likaledes skyndsamt prövas,

c) att i samband med prövning av den personella förstärkning som kan föranledas av ovanstående yrkanden även frågan om personalvårdsorganisationens uppbyggnad inom den statliga verksamheten prövas, samt

d) att de förslag som föranledes av ovanstående yrkanden snarast måtte föreläggas riksdagen.

Utskottet har upptagit motionerna till samtidig behandling.

I motionerna I: 561 och II: 685 framhålles, att arbetslivet medför avsevärda och ibland hälsovådliga psykiska påfrestningar. Arbetsförhållandena bör emellertid vara förenliga icke blott med den arbetandes kroppsliga utan även med hans psykiska hälsa. Man bör därför verka för en psykohygienisk sanering av arbetslivet, vilket måste vara en humanitärt och ekonomiskt gynnsam investering. En sådan sanering innebär »rätt man på rätt plats», anpassning av arbetsuppgifter och arbetsmiljö till individens totala för-

måga och behov samt en konstruktiv personalvård. Det krävs en god yrkesvägledning och anlagsundersökningar samt arbetsanalyser. Den arbetsvetenskapliga forskningen bör ha till uppgift utformning av yrkesutbildningen så, att förmågan att utföra arbetet på bästa sätt blir så välutvecklad som möjligt, lämpligaste introduktion och inkörning i nya arbetsuppgifter, studier av olycksfallsrisker och deras sammanhang med tekniska, fysiologiska och psykiska faktorer, gruppdynamiken på arbetsplatsen, arbetsledning och personaladministration, automationens, den kontinuerliga driftens och ackordsarbetets medicinska och psykologiska problem, motivationsforskning, forskning rörande den fysikaliska arbetsmiljön, utformning av maskiner och verktyg på det fysiologiskt och psykologiskt riktiga sättet, forskning kring problemet monoton, trötthetsforskningen med sina många problem om vilopausernas längd, antal, placering och utformning i olika arbeten, personalvårdens många olika aspekter. Denna forskning har emellertid otillräckliga resurser. Motionärerna förordar att en försöksverksamhet igångsättes och då lämpligen inom den statliga sektorn. Dessutom bör rådgivnings- och upplysningsverksamheten intensifieras och frågan om hur en sådan verksamhet bör utformas och organiseras bör utredas varvid man bör pröva om inte arbetarskyddsstyrelsen i samarbete med PA-rådet och arbetsmarknadens parter bäst lämpar sig för uppgiften.

I motion II: 691 anföres att god personalvård och goda psykiska betingelser på arbetsplatsen är lika angelägna som goda arbetsbetingelser i fysiskt avseende. Häri brister det dock på åtskilliga håll, och staten ligger klart efter i utvecklingen. Företagsnämnderna för en tynande tillvaro på många håll. För att nå bättre förhållanden erfordras utbildning av arbetsledarpersonalen samt rådgivnings- och upplysningsverksamhet på arbetsplatserna. Företagsnämnderna är härvid ett av de viktigaste medlen, men det kräves också ökat antal personal- och personalvårdskonsulenter. Frågan om den lämpligaste personalorganisationen bör även överses.

Beträffande motiveringarna i övrigt får utskottet hänvisa till motionerna II: 685 och II: 691.

Utskottet har inhämtat yttrande från medicinalstyrelsen och arbetarskyddsstyrelsen över motionerna I: 561 och II: 685 samt berett PA-rådet, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Landsorganisationen (LO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Statstjänstemännens riksförbund (SR) att inkomma med yttrande över motion II: 691. TCO har ej begagnat sig härav.

Medicinalstyrelsen anför att inom vissa större privata företag en mycket aktiv personalvård bedrivs men att inom den statliga sektorn ännu icke i tillräckligt hög grad beaktats nödvändigheten av förbättrad personalvård och bättre psykohygieniska betingelser. Den stora omsättningen av personal hos vissa statliga förvaltningar talar för riktigheten av denna uppfattning.

Styrelsen tillstyrker utredning.

Arbetskyddsstyrelsen anför:

Det torde knappast råda delade meningar om att arbetslivet genom specialisering, rationalisering och automatisering medför avsevärda och ofta hälsovådliga psykiska påfrestningar för många människor.

Det är väl även en allmän uppfattning, att det inom de olika arbetsområdena bör vidtagas åtgärder för en bättre anpassning av arbetsuppgifter och arbetsmiljö till individens fysiska och psykiska förmåga samt att denna arbetslivets anpassning till individen bör grundas på bl. a. arbetsvetenskaplig forskning.

Sådan forskning pågår också såväl utomlands som i Sverige. Den svenska forskningen på detta område bedrivs genom arbetsmarknadens huvudorganisationer, i Personaladministrativa rådet, vid universitet och andra forskningsanstalter, ävensom av enskilda forskare med hjälp av anslag från skilda håll. Arbetskyddsstyrelsen, som även är representerad i Personaladministrativa rådet, följer med största intresse denna forskning. I den subkommitté för yrkesforskning, som finnes inom statens medicinska forskningsråd och i vilken även ingå företrädare för statens tekniska forskningsråd och för jordbruksforskningsrådet är arbetskyddsstyrelsens överläkare sekreterare. Denna subkommitté samlar data om pågående sådan forskning samt kommer att lämna förslag till främjande av densamma. Kommittén väntas under våren framlägga ett betänkande över sin utredning.

Styrelsen avvaktar även med intresse resultatet av 1962 års arbetspsykologiska utredning rörande de psykotekniska institutens ställning och framtida verksamhet.

Då det gäller frågan om en försöksverksamhet vid vissa enheter inom den statliga sektorn genom överförande av arbetsvetenskapliga forskningsresultat i praktisk tillämpning, vill styrelsen framhålla, att om sådan försöksverksamhet skall komma till stånd, detta bör ske i samarbete med Personaladministrativa rådet vid en sektion inom ett av de affärsdrivande verken, där en välorganiserad personalavdelning med personalchef och/eller personalkonsulent redan finnes.

I fråga om upplysnings- och rådgivningsverksamhet i syfte att förbättra personalvård och psykohygieniska betingelser inom arbetslivet bedrivs sådan verksamhet dels genom arbetsmarknadens organisationer och dels i viss utsträckning genom arbetskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen.

Styrelsen avser att genom socialinspektörerna verkställa en undersökning rörande sociala anordningar och förhållanden vid arbetsställen med mer än etthundra anställda. Vid de konferenser med arbetsgivare och personalfunktionärer, som föranledas av undersökningen, komma bl. a. olika personalvårdsfrågor att diskuteras för att söka stimulera företagsledningen till allt större insatser på personalvårdens område.

Styrelsen är emellertid medveten om att den av styrelsen och yrkesinspektionen bedrivna verksamheten på här ifrågavarande område icke kan fullföljas i önskvärd utsträckning på grund av de begränsade personalresurserna. Sålunda finnes inom verket ingen befattningshavare med teoretisk psykologisk utbildning. Med anledning härav har styrelsen uttalat sig i en skrivelse till psykologutredningen den 2 november 1953 om vikten av att arbetskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen skulle ha tillgång till psykologiskt utbildad arbetskraft med stor praktisk erfarenhet inom de verksamhetsområden, som styrelsen företräder. I sitt yttrande av den 24

januari 1956 till Kungl. Maj:t över arbetarskyddsutredningens betänkande, i vilket frågan om en fackpsykolog icke berördes, underströk styrelsen ånyo angelägenheten av att styrelsen skulle ha tillgång till psykologisk expertis. Vidare har styrelsen i skrivelse den 7 mars 1957 med förslag till användning av den i styrelsens avlöningsstat upptagna delposten »Ersättningar till experter och sakkunniga» betonat angelägenheten av att till sig få knyta en expert med psykologisk utbildning. Dessa framställningar och uttalanden ha dock icke föranlett någon åtgärd från anslagsbeviljande myndigheter.

Motionärerna framhålla arbetarskyddslagstiftningens betydelse för minskandet av olycksfall och yrkesskador samt arbetstidslagstiftningens värde för minskandet av den fysiska belastningen.

Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att den säkerhet och sundhet, som efterlevnaden av arbetarskyddslagstiftningen skapar, icke endast har betydelse för arbetstagarnas fysiska hälsa utan även för deras trivsel och psykiska hälsa.

Om statsmakterna anse, att en utvidgning av arbetarskyddsverkets arbetsuppgifter i enlighet med de av motionärerna uppdragna linjerna bör komma till stånd, finner styrelsen en förstärkning av personalen med bl. a. psykologisk expertis vara nödvändig.

Styrelsen tillstyrker att ökade resurser ställes till förfogande och att en samordning av forskningsarbetet åstadkommes.

PA - r å d e t a n f ö r :

Arbetsmarknadens huvudorganisationer, som är den naturliga remissinstansen i frågor rörande arbetslivet, är som bekant företrädare i PA-rådet, vilket innebär att rådet som sådant normalt icke anser sig böra avge yttranden av detta slag.

De frågor, som upptagits i ovannämnda motion, ligger emellertid så helt inom det område, där PA-rådet verkar, att vi, utan att ta ställning till motionärernas förslag, anser det väsentligt att lämna vissa informationer om PA-rådets aktivitet. Detta har ansetts särskilt angeläget eftersom PA-rådet inte bara nämnes som en eventuellt lämplig instans att medverka i den upplysningsverksamhet, som förordas, utan dessutom vissa synpunkter, som framförts i motionen, ger vid handen att motionärerna inte är förtrogna med den verksamhet, som under snart tio år bedrivits inom PA-rådet.

Rådets uppgifter är att främja arbetsvetenskaplig forskning samt genom information och konsultation verka för en praktisk tillämpning av vetenskapens rön.

Avslutningsvis vill vi citera vårt eget yttrande till Allmänna Beredningsutskottet av den 12 mars 1962 över en motion om arbetsvetenskaplig forskning, där det anges »att det icke enbart är den arbetsvetenskapliga forskningen, som är i behov av personella och ekonomiska resurser. Lika angeläget anser vi det vara att de lärosäten, från vilka statsförvaltningen och näringslivet rekryterar den personal, som i framtiden kommer att intaga ledande befattningar inom respektive verksamheter, ges en möjlighet att bedriva en gedigen och kontinuerlig undervisning på det arbetsvetenskapliga området».

Vad som framhållits ovan får icke tolkas som att de resurser, som för närvarande står till förfogande, tillnärmelsevis skulle svara mot det behov av ytterligare forskning, information och konsultation, som är för handen.

LO hänvisar i sitt yttrande till ett yttrande av Statstjänarkartellen. Däri

beröres bl. a. tidigare vidtagna åtgärder. Kompetensutredningen framlade år 1954 vissa förslag om slopande av krav på formell kompetens och år 1957 förslag om införande av kanslistutbildning. Överenskommelse om företagsnämnder ingicks år 1958, personalutbildningsberedningen tillsattes år 1961 och kanslistutbildningsnämnden samma år.

Avtalsmässigt ligger den statliga sidan icke efter, men det är uppenbart att företagsnämnderna arbetar olika effektivt, vilket mest beror på bristande företagsamhet.

Kartellen anför vidare att huvuddelen av de påpekanden som göres i motionen återfinnes i direktiven för personalutbildningsberedningen. Beredningen har föreslagit en rad åtgärder, vilka också genomförts. Andra problem såsom arbetsledarutbildning och introduktionskurser har diskuterats. Kartellen anser, att i den mån personalutbildningsberedningens synpunkter genomföres, kommer motionärernas krav beträffande utbildning och personalvård att bli tillgodosedda, varför någon riksdagsskrivelse icke är behövlig.

S A C O hänvisar likaledes till personalutbildningsberedningen och anser att för undvikande av splittring ytterligare utredning icke bör göras. Beträffande aktivisering och upplysning inom personalvårdsområdet ligger detta i stor utsträckning på personalorganisationerna.

SACO avstyrker motionen.

SR redogör för vad som åtgjorts vid postverket och statens järnvägar samt försvaret. Eftersom personalorganisationen vid posten endast verkat en kort tid kan SR icke yttra sig om dess lämplighet. Organisationen vid SJ överensstämmer i stort med postens.

För försvarets del anför SR att personalvården för de värnpliktiga städse omhulldats av statsmakterna men för de anställda är mindre tillfredsställande.

SR framhåller emellertid såsom angeläget att centrala direktiv icke lämnas i sådan form att personalvården på alla håll inom den statliga sektorn skulle lösas på ett och samma sätt. De olika myndigheterna måste i stor utsträckning ha fria händer.

SR tillstyrker motionen.

Utskottet

I motionerna I: 561 och II: 685 föreslås utredning av dels frågan om försöksverksamhet vid enheter inom den statliga sektorn avseende att överföra arbetsvetenskapliga forskningsresultat i praktisk tillämpning för att erhålla förbättrad personalvård och förbättrade psykohygieniska betingel-

ser inom arbetslivet och dels frågan om upplysnings- och rådgivningsverksamhet i samma syfte. I motion II: 691 föreslås en rad åtgärder i syfte att få till stånd en bättre personalvård inom den statliga verksamheten.

I motionerna I: 561 och II: 685 understrykes vikten av den arbetsvetenskapliga forskningen och av att denna forskning får goda resurser till sitt förfogande. Utskottet har vid olika tillfällen behandlat spörsmål om den arbetsvetenskapliga forskningen — senast i sina utlåtanden nr 24/1961 samt nr 24/1962 och nr 55/1962. Utskottet har härvid redovisat för och hänvisat till den verksamhet inom den arbetsvetenskapliga forskningen som bedrivs av Personaladministrativa rådet och av de statliga forskningsråden samt till strävandena att åstadkomma samordning inom forskningen. I sitt förenämnda utlåtande nr 24/1962 erinrade utskottet bl. a. om en inom medicinska forskningsrådet nyttillkommen kommitté, »subkommittén för medicinsk yrkesforskning», med uppgift bl. a. att skaffa en överblick över den arbetsmedicinska forskningen och forskningsbehovet. Innebörden av utskottets uttalanden i övrigt i nämnda utlåtande var att det vore av väsentligt intresse att Personaladministrativa rådet fortsatte sin verksamhet och att forskningen och samordningsarbetet finge ökade resurser.

Utskottet finner icke anledning frångå sin tidigare uttalade och av riksdagen godkända uppfattning och får med anledning av vad i motionerna uttalats framhålla, att det får förutsättas att även de psykohygieniska aspekter på förhållandena i arbetslivet som givits en särskilt framträdande plats i motionerna uppmärksammas av den ovannämnda subkommittén inom medicinska forskningsrådet och de övriga organ som är verksamma på området.

Motionärerna har som nämnts föreslagit utredning om viss försöksverksamhet inom den statliga sektorn för överförande i praktiken av arbetsvetenskapliga forskningsresultat. Motionerna anknyter härigenom till det i motion II: 691 framförda yrkandet om prövning av frågor om åtgärder för förbättrad personalvård inom den statliga verksamheten. Utskottet vill i fråga om den statliga personalvården anföra följande.

Chefen för civildepartementet har i proposition nr 160 till årets riksdag angående statstjänstemännens sjuklöne- och semesterförmåner m. m., vilken proposition ännu icke behandlats av riksdagen, tagit upp frågan om den statliga personalvården och föreslagit inrättande av ett särskilt personalvårdsorgan inom statsförvaltningen.

Statsrådet anför härom bl. a. följande:

Vid en diskussion av möjligheterna att på ett tillfredsställande sätt ordna den socialmedicinska rådgivningen till myndigheterna synes det befogat att jämväl ta upp frågan om personalvården i hela dess omfattning. Vissa brister i detta hänseende torde f. n. föreligga inom den statligt reglerade sektorn av arbetsmarknaden. Härpå tyder bl. a. den stora omsättning på arbetskraft, som vissa myndigheter uppvisar. Även den omfattande sjukledighet, som redovisas för vissa personalgrupper hos en del myndigheter,

torde kunna tas som ett utslag av att erforderliga personalvårdande insatser ej kunnat genomföras.

Jag finner det i hög grad påkallat att resurser tillskapas för ett aktivt personalvårdsarbete. Till en början torde man härvid få inrikta sig på en försöksverksamhet som i första hand tar sikte på personal vid andra myndigheter i Stockholm än de affärsdrivande verken.

Personalvårdsarbetet bör inriktas på att genom rådgivning till enskilda anställda och genom andra positiva åtgärder minska anpassningssvårigheterna till arbetsplats, arbetsbefäl och arbetskamrater. Även rådgivning i privata anläggningar bör om så erfordras kunna ifrågakomma. Genom en kombination av dylika åtgärder med medicinsk rådgivning bör trivselen på arbetsplatsen kunna förbättras och frånvarofrekvensen härigenom minskas.

Ett centralt organ för här avsett personalvårdsarbete bör tillskapas. Till organet bör knytas läkare och sjuksköterskor samt annan personal med personalvårdande uppgifter i övrigt. I de lokaler, som erfordras för verksamheten, bör finnas tillgång till sådan utrustning, att vissa läkarundersökningar kan företas. Det nu nämnda organet skall i första hand utöva sin rådgivning gentemot myndigheterna. I den utsträckning, som befinnes ändamålsenlig, skall dock organet stå i direkt kontakt med de anställda. Organet bör även uppehålla nära kontakt med de allmänna försäkringskassorna. Som jag redan nämnt bör det här skisserade personalvårdsarbetet vara av försökskaraktär, intill dess erfarenhet vunnits om hur personalvårdsarbetet lämpligen bör ordnas organisatoriskt.

Det är icke möjligt för utskottet att bedöma i vad mån de i motionerna framförda önskemålen kan beräknas bli tillgodosedda genom det föreslagna organet. Det må framhållas att arbetet avses att till en början bedrivs såsom försöksverksamhet och att man först efter en tids erfarenhet torde ha underlag för en sådan bedömning. Den sammansättning som tänkts för organet talar emellertid för att de medicinska synpunkterna på personalvården skulle bli väl beaktade. I vart fall bör enligt utskottets mening riksdagens ställningstagande till förslaget avvaktas innan ytterligare åtgärder i motionernas syfte ifrågasätts.

Utskottet får under åberopande av vad ovan anförts hemställa,

att de likalydande motionerna I: 561 och II: 685 samt
motion II: 691 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 maj 1963

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

HARALD J. SKOGLÖSA

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Widén, Jonasson, Hedström, Eric Gustaf Peterson*, Enarsson, Helleblad, Ernst Olsson*, Dahl* och Wallmark;

från andra kammaren: herrar Skoglösa, Jacobsson i Sala*, Dickson*, fru Jäderberg, fru Thunvall, herrar Nilsson i Bästekille, Lundmark*, Andersson i Billingsfors, Larsson i Borrby* och fru Hörnlund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Skoglösa, Jonasson, Eric Gustaf Peterson, Ernst Olsson och Larsson* i Borrbý, vilka ansett att utskottet bort anföra och yrka följande:

I förevarande motioner framföres vissa förslag i syfte att nå bättre psyko-hygieniska betingelser inom arbetslivet. De likalydande motionerna I: 561 och II: 685 rör arbetslivet i allmänhet och främst åtgärder för att överföra arbetsvetenskapliga forskningsresultat i praktisk tillämpning. Motionen II: 691 gäller arbetslivet inom den statliga sektorn och åtgärder som bör ankomma på staten i dess egenskap av arbetsgivare.

Utskottet tar först upp de förstnämnda motionerna till behandling. I dessa har som en allmän förutsättning framhållits att ökade resurser bör ställas till den arbetsvetenskapliga forskningens föfogande. I anledning härav vill utskottet erinra om vad arbetarskyddsstyrelsen framhållit i sitt remissvar, nämligen att subkommittén för yrkesforskning samlar data om pågående arbetslivsforskning och att den kommer att lämna förslag till främjande av denna forskning, vilket beräknas ske innevarande vår. Härigenom torde en grundval för den ökning och samordning av den arbetsvetenskapliga forskningen, som åsyftas i motionerna, kunna skapas. Utskottet förutsätter under erinran om sina tidigare av riksdagen godkända uttalanden i ämnet att de sålunda framkommande möjligheterna till en effektivare forskning tillvaratages.

Till motivering för yrkandena har motionärerna bl. a. anfört att överförandet av den arbetsvetenskapliga forskningens resultat till praktisk tillämpning i arbetslivet är ett principiellt enkelt kommunikationsproblem, som dock i praktiken är förenat med sådana hinder och svårigheter att det måste anses utgöra ett grundproblem vid en psykohygienisk sanering av arbetslivet. Motionärerna förordar dels försöksverksamhet, dels upplysnings- och rådgivningsverksamhet för att befrämja forskningsresultatens tillämpning. Försöksverksamheten, som borde omfatta enheter inom den statliga sektorn, skulle ha till syfte dels att kartlägga de problem som möter vid överförande av forskningsresultaten till praktisk tillämpning och ge impulser till forskning kring sådana problem, dels att utröna vilka metoder som bör användas vid överförandet, dels att tillskapa enheter och arbetsplatser som kan tjäna som allmänna föredömen. Rådgivnings- och upplysningsverksamheten borde gälla såväl företagare som arbetsledare och andra anställda och borde särskilt rikta sig till lokala instanser, såsom företagen, företagsnämnderna och arbetstagarernas lokala sammanslutningar. Enligt motionärerna bör det utredas om inte en sådan verksamhet kan bedrivas i samarbete mellan PA-rådet och arbetsmarknadens parter samt arbetarskyddsstyrelsen och dess underinstanser.

Medicinalstyrelsen har under erinran att nödvändigheten av en förbätt-

rad personalvård och förbättrade psykohygieniska betingelser inte beaktats tillräckligt inom den statliga sektorn tillstyrkt utredning. Arbetarskyddsstyrelsen har tillstyrkt att ökade resurser ställes till förfogande och att en samordning av forskningsarbetet åstadkommes. I övrigt har styrelsen framhållit att om en försöksverksamhet kommer till stånd bör denna bedrivas i samarbete med Personaladministrativa rådet och vid en sektion inom ett av de affärsdrivande verken, där en välorganiserad personalavdelning med personalchef och/eller personalkonsulent redan finnes. Styrelsen har även framhållit att ett engagemang från dess sida i det åsyftade rådgivnings- och upplysningsarbetet förutsätter att den får ökade personalresurser.

Utskottet vill som sin mening framhålla att de ökade psykiska påfrestningarna inom arbetslivet påfordrar effektiva åtgärder i form av aktiv personalvård och andra åtgärder för befrämjande av en psykohygienisk sanering av arbetslivet. De åtgärder som föreslagits i motionerna för att medverka till de arbetsvetenskapliga forskningsresultatens tillämpning synes väl grundade. En försöksverksamhet vid någon eller några lämpliga enheter inom arbetslivet skulle otvivelaktigt kunna medföra de möjligheter som motionärerna angivit. Utskottet tillstyrker att en sådan speciell försöksverksamhet startas. Härvid bör beaktas vad arbetarskyddsstyrelsen anfört rörande samarbete med PA-rådet och förläggandet till en sektion vid något av de affärsdrivande verken. I övrigt torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att ombesörja riktlinjer och vidtaga i övrigt erforderliga åtgärder.

Utskottet kan också ansluta sig till uppfattningen att rådgivnings- och upplysningsverksamheten måste ökas om de berörda spörsmålen inom arbetslivet skall kunna ägnas tillräcklig uppmärksamhet. De åtgärder som motionärerna förordat synes på ett ändamålsenligt sätt kunna medverka till större förståelse och en aktivare inställning till de åsyftade anpassningsproblemen. Då arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen redan har viss beröring med dessa spörsmål, samarbetar med övriga berörda parter och har en ändamålsenlig organisation synes samhällets insatser främst böra baseras på dessa instanser. Det utredningsarbete, som fordras för verksamhetens utformning, torde kunna utföras av arbetarskyddsstyrelsen i samarbete med övriga berörda. Härvid bör särskilt uppmärksammas vad styrelsen anfört rörande personalresurser, särskilt behovet av psykologiskt utbildad arbetskraft.

Beträffande motionen II: 691 rörande den statliga sektorn och staten i dess egenskap av arbetsgivare kan utskottet ansluta sig till de allmänna synpunkter som framförts av både motionärerna och de hörda remissinstanserna. Behovet av en aktiv personalvård och andra åtgärder för bättre psykiska betingelser inom arbetslivet synes vara särskilt påtagligt inom den statliga sektorn. Denna fråga har emellertid kommit i ett annat läge sedan förevarande motion väcktes.

Chefen för civildepartementet — — — (lika med utskottet) — — — bör ordnas organisatoriskt.

Utskottet hälsar de aviserade åtgärderna med tillfredsställelse. Genom dessa synes de i motionen framförda förslagen kunna bli tillgodosedda. Utskottet förutsätter att de förslag och synpunkter som motionärerna framfört beaktas både vid det centrala organets utformning och vid försöksverksamhetens bedrivande och utformning. Härigenom anser sig utskottet ha besvarat förevarande motion.

Under återopandande av det ovan anförda får utskottet hemställa,

1) att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 561 och II: 685 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om startande och bedrivande av försöksverksamhet rörande bättre personalvård och förbättrade psykohygieniska betingelser inom arbetslivet samt utredning rörande upplysnings- och rådgivningsverksamhet i personalvårds- och psykohygieniska frågor i övrigt inom arbetslivet, samt

2) att motionen II: 691 måtte anses besvarad genom vad utskottet anförte.